Jaakko Haikonen

4.3.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 8.3.2022 klo 12.15

Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko, VNS 10/2021 vp

- STTK pitää selonteon tilannekuvaa perusteltuna ja oikein arvioituna ajankohtana, jolloin ihmisoikeudet ovat uhattuina myös Suomen lähialueilla ja niiden merkitys on kyseenalaistettu myös Euroopan unionin jäsenmaiden toimesta.
- STTK pitää Suomen ihmisoikeuspolitiikan erityisiä priorisointeja ihmisten yhdenvertaisuuden sekä sukupuolten välisen tasa-arvon osalta oikein valittuina.
- Selonteko voisi avata selkeämmin autoritaarisuuden nousun ja kannatuksen syitä eri maissa, myös Euroopassa sekä keinoja, joilla niihin tulisi puuttua.
- On tärkeää, että selonteossa huomioidaan Suomen odottavan myös muiden maiden tukevan ihmisoikeuksia puolustavien toimijoiden, kuten ammattiyhdistys-, ihmisoikeus-, tai ympäristöaktiivien toimintaa.

Ihmisoikeuspoliittinen selonteko toimii hyvänä pohjana Suomen toiminnalle perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi niin kansainvälisesti, Euroopan unionissa kuin kansallisestikin. STTK kiittää myös painotusta ihmisoikeuspolitiikasta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisimpänä määrittävänä periaatteena. Näin Suomi sitoutuu selkeästi ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen edistämiseen omalla toiminnallaan kansainvälisissä yhteyksissä.

Autoritarisuuden uusi nousu ja siihen vaikuttavat tekijät

Selonteossa on tuotu perustellusti esille huoli demokratian toteutumisen sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen heikentymisestä useissa maissa, myös Euroopan unionin jäsenmaissa. Huomiota on kiinnitetty myös autoritarisuuden nousun luomaan uhkaan demokraattisten instituutioiden toiminnalle, oikeusjärjestelmälle, sananvapaudelle sekä vapaalle kansalaistoiminalle.

Jaakko Haikonen 4.3.2022

STTK:n katsoo, että selonteon tulisi ottaa nykyistä vahvemmin kantaa autoritarisuuden nousun syihin sekä keinoihin, joilla autoritarisuuden nousua voidaan ehkäistä niin Euroopassa kuin kansainvälisesti. Tämä määrittelisi Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa konkreettisemmin.

Selonteossa tulisi nykyistä selvemmin tuoda esille toisaalta kansalaisten taloudellisen ja sosiaalisen epätasa-arvon sekä ihmisten taloudellisen aseman heikkenemiseen liittyvien pelkojen vaikutus autoritaarisuuden kannatukseen ja vastakkainasettelun lisääntymiseen. Näillä tekijöillä on tutkimuksessa katsottu olevan vaikutus esimerkiksi eri väestöryhmien väliseen vastakkainasetteluun sekä ihmisten epäluuloon poliittista järjestelmää ja oikeusvaltiota kohtaan. Lisäksi se on todettu nostavan autoritarisuuteen ideologisesti nojaavien poliittisten ääriliikkeiden kannatusta.

STTK katsoo, että taloudellisen ja sosiaalisen tasa-arvon edistäminen sekä toimeentulon heikkenemiseen liittyvien pelkojen lieventäminen kytkeytyvät siten suoraan autoritarisuuden kasvun estämiseen. Näitä pelkoja on mahdollista ehkäistä esimerkiksi sosiaalisesti oikeudenmukaisilla politiikkatoimilla sekä varmistamalla vakaa tulo- ja talouskehitys, muutosturva ja tulevaisuuden näkymä kaikille kansalaisille. Kansalaisten turvallisuuden tunteen vahvistaminen on tärkeää esimerkiksi tilanteessa, jossa ilmastonmuutoksen vaikutus väistämättä muuttaa elämäntapaa myös Euroopassa sekä turvallisuustilanteen ollessa epävakaa.

Euroopan unioni on tukenut sosiaalisen tasa-arvon sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden edistämistä esimerkiksi sosiaalisen pilarin ohjelmallaan sekä tukemalla ihmisten mahdollisuutta vahvistaa osaamistaan vastaamaan muuttuvan työelämän tarpeisiin. Kehittämistoimien laiminlyönti ja sosiaalinen epätasa-arvo lisääntyminen kasvattaisivat myös riskiä autoritarisuuden kannatukseen kasvuun kaikkialla maailmassa.

STTK esittää, että yllä mainittuja seikkoja painotettaisiin selonteossa nykyistä selvemmin erityisesti osana autoritarisuuden kasvun ehkäisyä.

STTK ry

Lisätietoja Jaakko Haikonen, kansainvälisten asioiden asiantuntija
jaakko.haikonen@sttk.fi